

Boeli van Leeuwens columns uit jaren vijftig laten zien wat voor grote schrijver hij was

door Tommy Wieringa

Ver weg van zijn eiland sprak Boeli van Leeuwen begin jaren vijftig voor de Wereldomroep liefdevol over Curaçaoënarren. In deze gesproken columns is al de grote schrijver te ontwaren die hij later zou worden.

Boeli van Leeuwen (1922-2007) besloot zijn oeuvre met een serie columns in de Curaçaosche Courant, die werden gebundeld in het magistrale slotakkoord 'Geniale Anarchie'. Tot voor kort was onbekend dat hij zijn schrijversleven er ook zowat mee begon: columns die hij veertig jaar eerder schreef voor de Wereldomroep werden onlangs door literatuurwetenschapper Jos de Roo uit het archief van de Wereldomroep gevist, aangevreten door waterschade en zilvervisjes. Ze verschenen niet eerder in druk en waren slechts bedoeld om te worden uitgesproken voor de radiomicrofoon. Van Leeuwen schreef ze tussen 1951 en 1954, jaren waarin hij in Nederland verbleef, ver weg van zijn eiland, dat hij zowel als een gevangenis in zee als een vrolijk toneel vol geniale anarchisten beschouwde.

Blank kind in zwarte volkscultuur

Toen hij zijn bijdragen voor de Wereldomroep schreef, in de rubriek 'Praatjes voor de West', had hij vijftien jaar op Curaçao doorgebracht en vijftien jaar in Nederland. Hij groeide als blank kind op in een zwarte volkscultuur, een Joew di Kòrsou uit een familie van protestant blanku, die in het landhuis van zijn grootmoeder paard reed in de woonkamer. Hij promoveerde in Leiden en bekleedde na zijn terugkeer een hoge positie in het eilandbestuur.

In de bundel eerstelingen 'Ver weg dichtbij' zien we een paar van zijn latere romanfiguren optreden in hun werkelijke gedaante, zoals zijn zwarte min, de geitenhoeder Pedro en opzichter Cornees van plantage Santa Martha, welke eigendom was van Van Leeuwens grootmoeder; eenvoudige mensen zonder

enige boekenkennis, die door Van Leeuwen liefdevol worden getekend als natuurfilosofen die de taal van de aarde spreken.

Oude simpele verhalen

Van Leeuwen zelf laveert in zijn columns en romans tussen het oude, Afrikaanse weten dat zij vertegenwoordigen en de kunst en literatuur die hem ten diepste met de Europese cultuur verbindt. Misschien dat hij onder de tropenzon de relativiteit van veel westerse cultuuruitingen heeft ervaren; een cello trekt er subiet krom en boeken worden opgevreten, zoals ook Van Leeuwens eigen verzameling gebonden romans, die na zijn dood niets dan pulver tussen de banden bleken te bevatten. De orale traditie is in elk geval tegen vraat en vocht bestand.

'En ik meende', schrijft Van Leeuwen in een bijdrage uit 1954, 'dat meneer Nietzsche net zomin iets van het geheim van het leven wist als onze werkster, maar dat op een niet ongevaarlijke wijze wist te verbloemen. En nu? Wel, ik grijp terug naar de oude simpele verhalen, die door zoveel mogelijk mensen mooi gevonden worden.'

Rusteloze zoeker

In zijn stukken volgen we een rusteloze zoeker, iemand die altijd positie moet bepalen tussen hier en daar. Prachtig beschrijft hij zijn vertrek van Curaçao, wanneer hij op een Franse pakketboot de Sint Anna-baai verlaat en de lichtjes van de Isla-raffinaderij ziet opglorie in de warme nacht. 'En op dat moment kwamen, als altijd, de tranen in mijn ogen en de twijfel maakte zich van mij meester. Wat zocht de mens toch altijd in de verte? (..) Wanneer zou de rusteloosheid me loslaten, zodat ik ergens een huis kan bouwen en mijn leven er om heen? Het schip maakte een fosforiserende wonde in het water en ik leunde over de verschansing om de lichten van het eiland in het water te zien doven. Zestien dagen lang lucht en water en de geuren van een slordig Frans schip, pek en olie, rode verf en gebakken aardappels.'

Van de 37 verhalen die hij voor de Wereldomroep schreef, zijn er 29 bewaard gebleven; de geluidsopnames zijn helaas verloren gegaan. Een aantal ervan is

wat onderwerpkeuze en reikwijdte betreft te beschouwen als broodschrijverij, de rest prefigureert duidelijk de grote schrijver die hij op een dag zou worden.

Boeli van Leeuwen

(non-)fictie

Ver weg dichtbij

In de Knipscheer

144 pagina's

€17,90 euro

Bron: *De Volkskrant*, 4 november 2017